

บทสรุปผู้บริหาร (Executive summary)

ชื่อโครงการ : การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่เพื่อจัดการความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ จังหวัดชัยนาท

ผู้วิจัย : สุธิมา เทียนงาม

แหล่งทุน : หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.), สำนักงานสภาพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเชิงพื้นที่เพื่อจัดการความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ จังหวัดชัยนาท วัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย (1) เพื่อพัฒนาและยกระดับกลไกความร่วมมือ การแก้ไขความยากจนและสร้างโอกาสทางสังคมจังหวัดชัยนาท (2) เพื่อพัฒนาและยกระดับระบบการค้นหา สอบทานคนจนและครัวเรือนยากจนให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีมาตรฐาน สร้าง ความเป็นเจ้าของ และการยอมรับข้อมูลกลไกภาคีพื้นที่ (3) เพื่อพัฒนาและยกระดับระบบการส่งต่อความช่วยเหลือ ให้กับคนจนเป้าหมายเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐ/ชุมชน/เอกชน/ สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม (4) เพื่อ พัฒนาและยกระดับโมเดลแก้จนที่สอดคล้องกับบริบทความยากจนพื้นที่และที่สร้างรายได้ให้คนจนเป้าหมายด้วย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยมีบริบทปัญหา ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

จังหวัดชัยนาทเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะปัญหาความยากจน เชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับการพึ่งพาภาคเกษตรกรรม การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาส ทางเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคม แม้จังหวัดจะมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบว่ามีครัวเรือน ยากจนและครัวเรือนเปราะบางจำนวนมาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้มีรายได้น้อย ซึ่งประสบ ปัญหาความยากจนหลายมิติ ทั้งด้านรายได้ สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย และการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการ ดำรงชีวิต ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาความยากจนจำเป็นต้องอาศัยแนวทางบูรณาการเชิงพื้นที่ที่มีความแม่นยำและ สอดคล้องกับบริบทของครัวเรือนและชุมชน

ในปี 2568 การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างเบ็ดเสร็จและแม่นยำดำเนินการบนฐานคิดที่มองใน ลักษณะที่เป็นองค์รวม (Holistic Views) โดยร่วมมือกับภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐใน พื้นที่ ที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนภายใต้แนวคิดหลัก ดังนี้

1. การสร้างกลไกความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนระดับจังหวัด แบบ Collaborative Governance ด้วยการสร้างเป้าหมายร่วมกับกลไกภาคี ใช้ข้อมูลร่วมเพื่อกำหนดเป้าหมายการแก้ไขปัญหาความ ยากจนร่วมกัน ระดมทรัพยากรในการทำงานร่วม มีการเวทีพัฒนายุทธศาสตร์แก้ไขปัญหาความยากจนระดับพื้นที่

ร่วมกัน (Poverty Forum) ดำเนินกิจกรรมและติดตามประเมินผลร่วมกัน และร่วมรับผิดชอบในประโยชน์ที่เกิดขึ้น

2. การพัฒนาระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนแบบชี้เป้าระดับพื้นที่ (Practical Poverty Provincial Connex : PPPConnex) เป็นการพัฒนาระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนแบบชี้เป้าครอบคลุมทุนดำรงชีพ 5 มิติ (SLF) ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนเศรษฐกิจ ทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ และทุนสังคม ที่สามารถวิเคราะห์ปัญหาและฐานทุนครัวเรือนยากจน ระดับความยากจนครัวเรือน เพื่อช่วยออกแบบกลยุทธ์การแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานะความยากจนรายครัวเรือน

3. การพัฒนาระบบส่งต่อความช่วยเหลือ เป็นการให้ความช่วยเหลือครัวเรือนยากจนเป้าหมายจากระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนระดับพื้นที่ ทำให้เกิดการช่วยเหลือแบบมุ่งเป้าขององค์กรและกลไกภาคในพื้นที่ไปยังคนจนเป้าหมาย เป็นการลดความซ้ำซ้อนในการช่วยเหลือ และเป็นการกระจายทรัพยากรและงบประมาณอย่างคุ้มค่า

4. สร้างโมเดลแก่นใน 3 มิติที่สำคัญ ได้แก่

4.1 มิติเศรษฐกิจชุมชนรายครัวเรือน เป็นการสร้างอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนรายครัวเรือนที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นผลิต มุ่งเน้นการกระจายและการบริโภคสินค้าและบริการภายในท้องถิ่น มีการวิเคราะห์ Demand และ Supply แต่ไม่ได้เชื่อมโยงกับห่วงโซ่คุณค่า ไม่เน้นการรวมกลุ่ม แต่เป็นการสร้างอาชีพจากทักษะและความสนใจของครัวเรือนที่เป็น Local Content

4.2 มิติอาชีพและเศรษฐกิจฐานราก โดยการพัฒนาการประกอบการในพื้นที่และสร้าง Pro-poor Value Chain ที่ทำให้เกิดห่วงโซ่คุณค่าเพื่อคนจนจากธุรกิจชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และศักยภาพครัวเรือนยากจนเป้าหมาย และสนับสนุนให้คนจนเป้าหมายเข้ามารับผลประโยชน์ในทุกห่วงโซ่บนฐานทรัพยากรของพื้นที่ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ด้วยการสร้างงานและอาชีพโดยเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น

4.3 มิติคุณภาพชีวิต ใช้แนวคิดโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยการนำคนจนเข้าไปอยู่ในโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม เพื่อได้รับความช่วยเหลือให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ทั้งในรูปแบบเข้าไปเสริมสวัสดิการเดิมที่คนจนได้รับแต่ไม่เพียงพอ สร้างสวัสดิการใหม่ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับครัวเรือนกลุ่มอยู่ลำบาก

ผลการวิจัยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ภาวการณ์ร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงพื้นที่ เกิดภาวการณ์ร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนในรูปแบบ Collaborative Governance จำนวน 69 หน่วยงาน โดยมีการร่วมกำหนดเป้าหมายวางแผน ดำเนินงาน และติดตามประเมินผลร่วมกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดต้นแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับพื้นที่หลายรูปแบบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อมูลครัวเรือนยากจนแบบชี้เป้าระดับจังหวัด (PPPConnex) ที่มีความถูกต้องและแม่นยำจำนวน 6,393 ครัวเรือน รวม 21,469 คน 4 โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบและรับรองข้อมูลแบบมีส่วนร่วม ภายใต้เกณฑ์การพิจารณาครัวเรือนครัวเรือนและครัวเรือนตกหล่น ส่งผลให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ สามารถสะท้อนสภาพปัญหาและความต้องการของครัวเรือนได้อย่างแท้จริง และนำไปสู่การกำหนดมาตรการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

ลักษณะครัวเรือนเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเปราะบางที่มีข้อจำกัดหลายด้าน ได้แก่ การมีผู้สูงอายุหรือผู้พิการในครัวเรือน ระดับการศึกษาต่ำ ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ มีรายได้ไม่มั่นคง และมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรการผลิต เมื่อวิเคราะห์ตามกรอบ ทฤษฎีการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (Sustainable Livelihoods Framework: SLF) พบว่า ครัวเรือนมีข้อจำกัดด้าน ทักษะสังคมและทุนมนุษย์ มากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนยากจนยังขาดศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและการเข้าถึงโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างเพียงพอ

นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มครัวเรือนยากจนมีสัดส่วน ผู้สูงอายุยากจน ในระดับสูง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีอาชีพ มีภาวะพิการ หรืออาศัยอยู่ตามลำพัง ซึ่งสะท้อนแนวโน้มของปัญหาความยากจนที่เชื่อมโยงกับการเข้าสู่สังคมสูงวัย และเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการวางแผนรองรับเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบ

ฐานข้อมูลดังกล่าวถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมใน 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ (1) การชี้เป้าครัวเรือนยากจนรายครัวเรือนเพื่อออกแบบมาตรการช่วยเหลือที่สอดคล้องกับฐานทุนและศักยภาพของครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและชนบท (2) การใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ร่วมของพื้นที่ โดยเฉพาะการเตรียมรองรับ “คนจนสูงวัย” ผ่านกระบวนการสร้างเป้าหมายร่วมของภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ (3) การติดตั้งและใช้ระบบข้อมูลครัวเรือนยากจนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบาย การวางแผนโครงการ การติดตามผล และการป้อนข้อมูลย้อนกลับอย่างเป็นระบบ

ผลการดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนแบบชี้เป้าที่มีความแม่นยำและผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการปัญหาความยากจน ทำให้หน่วยงานในพื้นที่สามารถกำหนดมาตรการช่วยเหลือได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย เกิดการบูรณาการข้อมูลร่วมกัน และวางรากฐานสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน.

3. พื้นที่ต้นแบบ “เทศบาลเมืองแก้งกัน” ในเขตเทศบาลเมืองชัยนาท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนจนเมืองในด้านสุขภาพ อาชีพ รายได้ และความเป็นอยู่ โดยมุ่งพัฒนาเมืองสู่การเป็น เมืองแห่งสุขภาวะ ที่มีระบบดูแลช่วยเหลือครัวเรือนยากจนอย่างเข้มแข็ง ผ่านการบูรณาการความร่วมมือของเทศบาลเมืองชัยนาท กองสาธารณสุข กองสวัสดิการสังคม และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

การดำเนินงานใช้กลยุทธ์สำคัญ ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจในชุมชน การพัฒนาฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนแบบมีส่วนร่วม การกำหนดเป้าหมายร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการจัดเวที Poverty Forum เพื่อวางแผน ติดตาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคีเครือข่าย ส่งผลให้เกิดต้นแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนในเขตเมืองที่มีความเป็นรูปธรรมและสามารถขยายผลได้

ผลสำคัญของการดำเนินงาน คือ การพัฒนาแพลตฟอร์ม Chainat City Care เป็นกลไกกลางในการสื่อสารปัญหาและความต้องการของคนจนและกลุ่มเปราะบางไปยังเทศบาล ทำให้หน่วยงานสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วและตรงตามความต้องการมากขึ้น ขณะเดียวกันเทศบาลเมืองชัยนาทได้ปรับระบบการบริหารจัดการ ทั้งด้านนโยบาย แผนงาน บุคลากร และงบประมาณ ให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ ส่งผลให้เกิดกลไกความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพและมีแนวโน้มสู่ความยั่งยืนในระดับพื้นที่

4. เกิดการส่งต่อข้อมูลความช่วยเหลือ การส่งต่อข้อมูลความต้องการของครัวเรือนยากจนเข้าสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรูปแบบการส่งต่อข้อมูลความต้องการไปยังหน่วยงานตามภารกิจ และการพัฒนาโครงการบรรจุในแผนงานของหน่วยงานในระดับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด ส่งผลให้ครัวเรือนเป้าหมายได้รับ

ความช่วยเหลือรวม 7,470 ราย ครอบคลุมด้านสุขภาพ การศึกษา ความเป็นอยู่ และการเข้าถึงบริการภาครัฐ อีกทั้งยังสามารถระดมทรัพยากรจากภาคีเครือข่ายภายนอก ประกอบด้วย มูลนิธิหลวงพ่อกวย ได้สนับสนุนงบประมาณจำนวน 100,000 บาท และแพลตฟอร์มระดมทุนออนไลน์ เทใจต่อทคอม ได้สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจำนวน 33,748.18 บาท

5. โมเดลการแก้ไขปัญหาความยากจนบนฐานศักยภาพครัวเรือนและบริบทพื้นที่ โดยมุ่งตอบสนองความต้องการของครัวเรือนยากจนใน 2 ระดับ ได้แก่ “อยู่ได้” คือ การมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพอย่างเพียงพอ และ “อยู่ดี” คือ การมีโอกาสในการพัฒนาอาชีพ รายได้ และการยกระดับคุณภาพชีวิต โมเดลดังกล่าวพัฒนาขึ้นจากการบูรณาการข้อมูลสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ข้อมูลทุนศักยภาพครัวเรือนตามกรอบทุนการดำรงชีพอย่างยั่งยืน (2) ข้อมูลศักยภาพชุมชนและบริบทพื้นที่ และ (3) โอกาสและการสนับสนุนจากภาคีภายนอก ทำให้สามารถออกแบบแนวทางช่วยเหลือที่เหมาะสมกับศักยภาพของครัวเรือนและเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่

ปฏิบัติการแก้จนที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนจนเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ คนจนสามารถเข้าถึงการสร้างอาชีพในระดับครัวเรือน และระดับกลุ่ม ด้วย Up-skill Re-skill New-skill และมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 24.52 ด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี ในการพัฒนาอาชีพ อย่างน้อย 21 นวัตกรรม/เทคโนโลยี องค์ความรู้ ที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการยกระดับศักยภาพ เข้าสู่สวัสดิการภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม / โมเดลแก้จนเกิดผลิตภัณฑ์ จำนวน 14 ชิ้น คนจนเป้าหมายได้รับการช่วยเหลือผ่านองค์ความรู้ เทคโนโลยี/ นวัตกรรมพร้อมใช้ (Technology) เพื่อการพัฒนาอาชีพและยกระดับรายได้และเข้าถึงโอกาสในการยกระดับฐานะทางสังคม (Social Mobility) จำนวน 483 ครัวเรือน 820 คน ดังนี้

(1) มิติเศรษฐกิจชุมชนรายครัวเรือน สร้างอาชีพให้กับครัวเรือนยากจนรายครัวเรือนจากทักษะและความสนใจของครัวเรือนที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ได้แก่ (1) การปลูกผักในบ้าน สร้างพื้นที่อาหารปลอดภัยในเมือง มีครัวเรือนเข้าร่วม 70 ครัวเรือน เกิดพื้นที่แปลงรวม 5 ชุมชน ครัวเรือนมีรายจ่ายครัวเรือนลดลง/รายได้ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1,500 บาท/คน/เดือน ภาคีสำคัญประกอบด้วย บ.ศรแดง เทศบาลเมืองชัยนาท ศูนย์พืชไร่ เกษตรจังหวัดชัยนาท และใช้องค์ความรู้ นวัตกรรม การบริหารจัดการแปลงรวม การทำปฏิทินการปลูก การปรุงดิน การเพาะกล้าพันธุ์พืช พันธุ์ผัก การทำปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ การจัดการระบบกลุ่ม “ผลิตแยก ขายรวม” (2) ขยะเพื่อสร้างมูลค่า (Waste for Value) พัฒนาเศรษฐกิจเมือง ด้วยการพัฒนาการจัดการขยะเชิงธุรกิจ ส่งเสริมการจัดการขยะต้นทาง เพื่อสิ่งแวดล้อมเมือง ส่งเสริมการพัฒนาการประกอบการของครัวเรือนยากจน ครัวเรือนเข้าร่วม 350 ครัวเรือน ครัวเรือนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1,000 บาท/คน/เดือน ภาคีสำคัญประกอบด้วย บ.วงษ์พานิช วว. เทศบาลเมืองชัยนาท และใช้องค์ความรู้ นวัตกรรม การคัดแยกขยะ การแปรรูป แอพพลิเคชั่น Chainat Eco การ Upcycling ขยะ เป็นอัญมณีจากรองแก้ว (3) การประกอบการรายครัวเรือน ด้วยการส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับครัวเรือนและพื้นที่ และพัฒนาศักยภาพคนจนในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย การค้าขาย ผ้ามัดย้อม ไข่เค็มพอกเกลือ และยาหม่อง น้ำมันนวด ครัวเรือนเข้าร่วม 70 ครัวเรือน ครัวเรือนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1,500 บาท/คน/เดือน

(2) มิติอาชีพและเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการสร้างโอกาสการสร้างอาชีพ รายได้ ให้ครัวเรือนยากจน ด้วยการผลิตผักปลอดภัย เป็นโอกาสในสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้ครัวเรือนยากจนตลอดห่วงโซ่การผลิตผ่านกระบวนการกลุ่มของ “วิสาหกิจผลิตพันธุ์พืชวัดพระแก้ว โดยมีภาคีหลักคือ เกษตรจังหวัด เกษตรและสหกรณ์ จังหวัดชัยนาท บริษัทสยาม คูโบต้า คอร์เปอร์เรชั่น จำกัด ที่มอบโรงคัดตัดแต่ง GMP ให้กับวิสาหกิจ บริษัท

อีสท์ เวสต์ ซีด (ศรแดง) ที่สนับสนุนองค์ความรู้ในการปลูกผัก ครัวเรือนเข้าร่วม 220 ครัวเรือน ตั้งแต่ต้นน้ำ จนถึงปลายน้ำ ครัวเรือนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 5,000 บาท/คน/เดือน และใช้องค์ความรู้ นวัตกรรม ปฏิทินการปลูก มาตรฐาน GAP โรงเรือนอัจฉริยะ ผักยกแคร่ ผักกะละมัง สารชีวพันธุ์ ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ ระบบน้ำอัตโนมัติ โรงเรือน GMP การจัดการระบบกลุ่ม “ผลิตแยก ขายรวม”

(3) มิติคุณภาพชีวิต: พัฒนาระบบ กลไก และสวัสดิการชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของครัวเรือน ฟังฟังและรองรับสังคมสูงวัย โดยส่งเสริมการจัดระบบดูแลครัวเรือนยากจนอย่างมีส่วนร่วมผ่านกลไกชุมชน อาทิ ระบบ 1 อสม. 1 ครัวเรือนยากจน การจัดตั้งกองทุนข่าวสารเพื่อการยังชีพ และการใช้แพลตฟอร์ม Chainat City Care เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลและติดตามดูแลกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยความร่วมมือภายในชุมชน ควบคู่กับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคมที่เข้มแข็ง ลดความเปราะบางของครัวเรือน และเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนในระยะยาว

6. พัฒนาตลาดแก้งจนเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและยกระดับรายได้ของครัวเรือนเป้าหมาย “ตลาดแก้งจน” ให้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ครัวเรือนยากจน โดยทำหน้าที่เป็นพื้นที่จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์จากการพัฒนาอาชีพของครัวเรือนเป้าหมาย เชื่อมโยงการพัฒนาศักยภาพครัวเรือน กับช่องทางตลาดอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดพื้นที่เศรษฐกิจชุมชนที่ช่วยสร้างรายได้และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ครัวเรือนยากจน

ตลาดแก้งจนยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่เรียนรู้ด้านการตลาด การพัฒนาคุณภาพสินค้า และการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเป้าหมาย ช่วยให้ครัวเรือนสามารถพัฒนาทักษะด้านการผลิต การกำหนดราคา การบริหารจัดการรายได้ และการสื่อสารกับผู้บริโภค ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนและเพิ่มความสามารถในการพึ่งพาตนเอง รวมถึงตลาดแก้งจนยังเป็นกลไกที่ช่วยเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาอาชีพกับการสร้างโอกาสทางการตลาด ทำให้เกิดการหมุนเวียนรายได้ในชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก และสนับสนุนการยกระดับรายได้ของครัวเรือนยากจนอย่างยั่งยืน

7. พัฒนาองค์ความรู้ด้าน Financial Literacy ให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย โดยบูรณาการความร่วมมือกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในการเสริมสร้างทักษะด้านการบริหารจัดการทางการเงิน อาทิ การจัดทำบัญชีครัวเรือน การสร้างวินัยในการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ การออม การลงทุน การวางแผนภาษี และการรู้เท่าทันภัยทางการเงิน ทั้งนี้ดำเนินการผ่านกลไกทางสังคมในระดับชุมชน เช่น กองทุนวันละบาท และกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนสามารถบริหารจัดการทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. การเปลี่ยนแปลงทุน 5 ด้าน และการเลื่อนสถานะของครัวเรือนยากจน โดยการเก็บข้อมูลซ้ำ และเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทุน 5 ด้าน (SLF) ของครัวเรือนปี 2563 และ ปี 2568 ในพื้นที่อำเภอแก้งจน อำเภอสรรพยา และเทศบาลเมืองชัยนาท พบว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทุนการดำรงชีพ 5 มิติ ประกอบด้วย การส่งต่อช่วยเหลือเข้าสู่สวัสดิการรัฐ ปี พ.ศ. 2565 และจากการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติการแก้งจนในพื้นที่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนจนเป้าหมาย เกิดการเปลี่ยนแปลงกลไกทางสังคมที่ส่งผลให้คนจนเป้าหมายเข้าถึงทุนทางสังคมมากขึ้น เช่น มีความช่วยเหลือเครื่องอุปโภคบริโภค จากวัดในพื้นที่ เข้าถึงความช่วยเหลือของภาครัฐผ่านกลไกจัดการข้อมูลชุมชน อาทิ รถวีลแชร์ สำหรับผู้พิการถ่างยังชีพ เป็นต้น สำหรับการปรับสถานะครัวเรือนยากจน นอกจากการพิจารณาจากรายได้ และเกณฑ์การปรับสถานะครัวเรือนยากจนที่พัฒนาขึ้นยังใช้กลไกร่วมกับเทศบาลและนักบริหารจัดการเชิงพื้นที่ในการพิจารณาร่วมกัน

9. การเชื่อมโยงเข้าสู่แผนในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่วิเคราะห์และสังเคราะห์จะถูกนำมาขับเคลื่อนทางสังคม (Social Movement) ด้วยการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาจังหวัด ภายใต้การบูรณาการร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด โดยมีประเด็นร่วมคือ “ภาพอนาคตคนจนสูงวัยจังหวัดชัยนาท” และ “การประกอบอาชีพของคนจน” ดังนี้ (1) แผนพัฒนาจังหวัดชัยนาทระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566 -2570 จำนวน 3 แผนงานได้แก่ (1.1) โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ (1.2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ และ (1.3) โครงการครอบครัวดีมีภูมิคุ้มกันบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) เทศบาลตำบลห้วยงูที่สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาอาชีพ กลุ่มหัตถศิลป์ถิ่นห้วยงู จำนวน 200,000 บาท (3) เทศบาลตำบลโพงาม อำเภอสรรคบุรี กำหนดโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเยี่ยมบ้านครัวเรือนยากจนตามฐานข้อมูลของโครงการ รวม 40,000 บาท (4) เทศบาลเมืองชัยนาท ได้กำหนดแผนการพัฒนาอาชีพฝึกปilotภัยคนเมือง และธนาคารขยะ

10. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อรองรับ “คนจนสูงวัย ชัยนาท” โดยเสนอต่อจังหวัดชัยนาท และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท ดังนี้ (1) กำหนด “คนจนสูงวัย” เป็นกลุ่มเป้าหมายเร่งด่วนในแผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาจังหวัด บูรณาการมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุยากจนไว้ในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการจัดสรรงบประมาณและการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ (2) พัฒนาศูนย์สุขภาพชุมชนแบบบูรณาการ รองรับผู้สูงวัยยากจนและครัวเรือนพึ่งพิง จัดตั้งศูนย์สุขภาพชุมชนแบบบูรณาการ (Integrated Community Health Center) ที่ให้บริการเชิงรุกในระดับชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุยากจนและผู้ขาดผู้อุปการะ ผ่านการประสานงานระหว่างเทศบาล อสม. และเครือข่ายสุขภาพในพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในบริบทของสังคมสูงวัย (3) สุขภาพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการบริหารจัดการชีวิตของประชากรวัยแรงงานและกลุ่มก่อนสูงวัย เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดความเสี่ยงต่อความยากจนในวัยสูงอายุ (4) ส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพผู้สูงอายุ สนับสนุนการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพและสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ เช่น อาชีพชุมชน งานหัตถกรรม งานบริการในชุมชน หรือเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้ผู้สูงวัยสามารถพึ่งพาตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดี